

Okänt

HUMANIST- OCH TEOLOGDAGARNA | 13-14 APRIL 2018

Okänt

Årets HT-dagar lockar med många spännande inblickar i det okända – från livet i Seattles Hoovervilles till bortglömda runstenshögar, från masturismen i det tidigare svåråtkomliga Östeuropa till fritidsläsandets okända betydelse. Årets Rausingföreläsare Susanne Lundin har ägnat sig åt teman som tidigare varit okända för allmänheten, som den välorganiserade handeln med falska läkemedel.

Det okända är av avgörande betydelse för våra liv. Det utgör också en av de viktigaste grunderna för universitetens attraktivitet. Det är viktigt att då och då återkomma till det magiska – kanske unika – med universitetet, studierna och forskningen där. Det som drar många av oss hit som studenter och sedan håller oss i ett fast grepp. Det som gör att omvärlden fascinerar oss och har förväntningar på oss. Det som gör att livet vid universitet är meningsfullt:

Att upptäcka det som dittills varit okänt, för oss själva eller för världen.

Universitetet tar upp jakten på de okända miljögifterna, söker de okända elementarpartiklarna, upptäcker okända djungler av mikrober i kroppen och tidigare okända rader i Gilgamesheposet. Det är forskare hos oss som beskriver okända språk, identifierar okända vrak, argumenterar för de okända hoten med falska läkemedel. Får syn på det okända helt enkelt.

Vi uppmuntrar våra studenter att undersöka det okända och göra saker på nya sätt. Detta tar aldrig slut, särskilt inte för humanister och teologer. För medan vi håller på som bäst pågår – ibland sakta, ibland accelererande – en total omvandling av vår värld och vår världsbild, en omvandling som kräver helt nya, tidigare okända, sätt att se.

Välkommen till HT-dagarnas resa in i det okända!

Professor Johannes Persson

Dekanus, Humanistiska och teologiska fakulteterna

Humanist- och teologdagarna | 13-14 april 2018

Alla föreläsningar äger rum på LUX, Helgonavägen 3, Lund.

Fritt inträde – begränsat antal platser! Skolklasser får gärna boka i förväg för att vara säkra på att få plats. Se programmets baksida för kontaktuppgifter.

Rausingföreläsare 2018 – Susanne Lundin

LÖRDAGEN DEN 14 APRIL | 12.00 | LUX AULA

Susanne Lundin, professor i etnologi, är långtifrån okänd i forskarvärlden, tvärtom. Men de forskningsfält hon ägnat sig åt, de teman som genomsyrat hennes forskning, har varit desto mer okända, främmande eller rent av skrämmande för en bred allmänhet.

Den senaste länken i denna kedja handlar om falska läkemedel där Susanne följer den illegala handeln och dess förfärliga konsekvenser. Sjuka människor luras att köpa falska läkemedel som i bästa fall är verkningslösa, i värsta fall livshotande. Skrupellösa skurkar tjänar pengar på andras lidande och fattigdom. Hanteringen av falska läkemedel omsätter enorma belopp och sägs ibland överträffa narkotikahandeln. Susannes fältarbeten stäcker sig från kåkstäder i Sydafrika till postterminaler i Sverige. Marknaden är global och dess nätverk inbegriper rika såväl som fattiga länder. I detta sitt pågående arbete har Susanne

Lundin engagerat polis, åklagare, sjukvård, tull och många andra aktörer som bekämpar de falska läkemedlens kriminalitet.

Men intresset för det som finns i gränzonen till det som är okänt började långt tidigare. Under det tidiga 1990-talet arbetade Susanne med frågor om konstgjord befruktning, inte minst med äggdonation, som då var förbjudet i Sverige som något "onaturligt". Vidare följde forskning om genetik och genteknik, där de moraliska och etiska frågeställningarna inte gick att skilja från de vetenskapliga. Var det rätt att önska specialdesignade barn med egenskaper som föräldrarna själva valde? Var det rätt att vilja rädda ett dödssjukt barn med ett syskon som reservdelsperson? Kloning och andra gentekniker utmanade etik och värtskänsla och öppnade sannerligen dörren till något tidigare okänt.

Efter att hon arbetat med kulturvetenskapliga perspektiv på neurologiska sjukdomar som Parkinsons och Huntingtons och undersökt debatten om stamceller blev Susannes nästa stora forskningsfält organhandel. Här gav hon åter inblickar i både okända och skrämmande verkligheter. När organdonation inte räcker till kan penningstarka, desperata och mindre nogräknade personer köpa organ från fattiga. Eller från avrättade. Naturligtvis bedrivs denna handel via mellanhänder, ibland i flera led. Den som kommer undan med livet efter att ha sålt sin njure får själv en spottstyver av det som mottagaren fått betala. På samma sätt får den som tillverkar falska läkemedel i ett skjul någonstans i Afrika eller Asien en bråkdel av det som köparen betalar för den odugliga produkten.

Det är lätt att göra listan ännu längre. Men den som fattat intresse för Susanne Lundins arbete rekommenderas att läsa hennes texter. Och att lyssna till henne på årets HT-dagar. Sällan har ett tema för HT-dagarna passat sin Rausingföreläsare bättre än i år.

Professor Lynn Åkesson

Verksamhetsledare för den akademiska tankesmedjan LU Futura vid Lunds universitet

RAUSINGFÖRELÄSARE

Vartannat år hålls Rausingföreläsningen av en forskare inom humaniora och vartannat år av en framstående nordisk kulturpersonlighet. För föreläsningen utgår ett stipendium ur stiftelsen Elisabeth Rausing's minnesfond.

Se en lista över Rausingföreläsare genom tiderna: www.ht.lu.se/rausingforelasare

Programöversikt – fredag 13 april

FÖRELÄSNINGAR I LUX AULA SAMT I LUX:C121 OCH LUX:C126

9.15-9.40

Mikael Roll | **Språkmelodin avslöjar okänd information och grammatik** | LUX aula

Hege Markussen | **Aleviterna – en okänd religiös minoritet i Sverige** | LUX:C121

Olof Beckman | **Mänskliga rättigheter och den djupa staten** | LUX:C126

10.00-10.25

Charlotte Hagström | **Med cykel mot det okända** | LUX aula

Jes Wienberg | **Runstenshögen i Lund – ett bortglömt minnesmärke** | LUX:C121

Hans Wallengren | **Garanterat okänt – Svenskarna i Hooverville** | LUX:C126

10.45-11.10

Lena Halldenius | **Att synliggöra det okända – om kvinnliga tänkare och feministisk filosofihistoria** | LUX aula

Svante Lundgren | **Mellanösterns okända minoriteter** | LUX:C121

Mikael Borg | **Syns du inte finns du inte – om den okända världen av osynliga funktionsnedsättningar** | LUX:C126

11.30-11.55

Anders Ohlsson | **Litteratur och läsning i vardagen – ett nytt forskningsfält** | LUX aula

Niklas Bernsand | **Ett okänt urbant kulturarv – resanderomer i Valhalla, Helsingborg** | LUX:C121

Helén Persson | **Historia i futurum** | LUX:C126

12.00-16.00

VISNINGAR AV 3D-DOKUMENTATION OCH 3D-VISUALISERING

Humanistlaboratoriet – Motion capture-studion, LUX:C110 (entréplan i Hus C)

Först till kvarn gäller – gratisbiljett hämtas i foajén på LUX från klockan 9.00 den 13 april.

Max antal deltagare: 10 personer per visning. Läs mer på sidan 13.

13.00-15.00

ROBOTLABBET, LUX:B457 (PLAN FYRA I HUS B) – ÖPPET HUS MELLAN 13 OCH 15!

Kom förbi robotlabbet och lär er mer om våra humanoidrobotar!

Läs mer på sidan 14.

13.15-13.40

Nina Ernst | Att teckna sitt jag | LUX aula

Eric Brandstedt | Flygande bilar, världsfred eller apokalyps – vad vet vi om framtiden och varför bry sig? | LUX:C121

David Larsson Heidenblad | Anonyma aktiebloggare och strävan efter finansiell frihet | LUX:C126

14.00-14.25

Max Liljefors | Därför förstår du inte konsten och det är förmodligen bra för dig | LUX aula

Sune Bechmann Pedersen | Turist bakom järnridån – en resa i det okända? | LUX:C121

Cecilia Wadsö-Lecaros | Okända men tongivande översättare | LUX:C126

14.45-15.10

Erik Hedling | "En expedition från ekvatorn till den norra polcirkeln" – Ingmar Bergman och Ingemar Hedenius | LUX aula

Claudia Zichi | Plato and the Fear of the Unknown – A Homeric Citation in the Allegory of the Cave | LUX:C121

Kristofer Hansson | Okänt och otillgängligt | LUX:C126

15.30-15.55

Peter K. Andersson | Jack the Ripper – världens mest okända kändis? | LUX aula

Arthur Holmer | Jakten efter okända mönster – om att hitta grammatiska överraskningar i världen | LUX:C121

Programöversikt – lördag 14 april

10.00-10.25

Erik Hedling | "En expedition från ekvatorn till den norra polcirkeln" – Ingmar Bergman och Ingemar Hedenius | LUX aula

Adam Brenthel | Folkliga föreställningar och förhandlingar på Flashback | LUX:C121

Andréa Wiszmeg | Ritualernas tröst i vetenskapen | LUX:C126

10.40-11.05

Ulf Zander | Okänd, ökad, misskänd – förintelsen 1941-2018 | LUX aula

Rachel Irwin | How Many and How Much? The Quantification of Global Health | LUX:C121

Jan-Olof Aggedal | Ett okänt föremål i kistan upptäcktes plötsligt i säkerhetskontrollen | LUX:C126

11.20-11.45

Moa Petersén | Växthusaffekten – hur miljöforskning speglats genom konsten | LUX aula

Alexander Maurits | Vid hans sida – prästfrun och det moderna samhällets framväxt | LUX:C121

Ingemar Ottosson | Ett okänt land – Japans upptäckt av Sverige 1708-1873 | LUX:C126

12.00-13.00

Rausingföreläsning med Susanne Lundin | Förfalskade läkemedel – ett okänt globalt problem | LUX aula

FOTOGRAFEN BAKOM ÅRETS OMSLAG!

Rachel Irwin (f. 1983) är postdok i medicinsk humaniora. Hon är verksam vid Institutionen för kulturvetenskaper där hennes forskning handlar om politiska ritualer i global hälsa. När hon inte är på jobbet är hon gärna ute i skånska landskap med sin hund och kameran. Bilden på årets program kommer från Tsanfleuronglaciären i Schweiz år 2011.

Program – fredag 13 april**FÖRELÄSNINGAR I LUX AULA SAMT I LUX:C121 OCH LUX:C126****9.15-9.40****• LUX aula****SPRÅKMELODIN AVSLÖJAR OKÄND INFORMATION OCH GRAMMATIK**

Med hjälp av språkmelodin kan vi visa att ett ord innehåller information som fortfarande är okänd för lyssnaren. Men markerar vi även att något är känt för lyssnaren? Förmodligen mest indirekt. När vi inte säger så okända saker kan språkmelodin i stället användas för att markera hur grammatiken kommer att se ut i en mening vi fortfarande håller på att uttala. Det här är omedveten kunskap vi alla besitter både som talare och lyssnare.

Mikael Roll är docent i allmän språkvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:C121**ALEVITERNÄ – EN OKÄND RELIGIÖS MINORITET I SVERIGE**

År 2015 blev Alevitiska riksförbundet statsstödsberättigat som trossamfund i Sverige. Kunskapen om aleviterna i Sverige är dock mycket liten, både hos myndigheterna och i samhället generellt. Föreläsningen handlar om var aleviterna kommer från, vilken religion alevismen är samt vad statsstödet betyder för möjligheten att organisera sig i Sverige.

Hege Markussen är universitetslektor i religionshistoria och religionsbeteendevetenskap vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

• LUX:C126**MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH DEN DJUPA STATEN**

I juridisk mening har mänskliga rättigheter kommit att bli närmast synonymt med skrivna överenskommelser mellan stater. Förverkligandet av dessa högtidligt undertecknade dokument har dock visat sig vara en problemfylld historia. Bristande ambition eller en benägenhet att vilja vara del av den internationella MR-regimen, men bara på egna villkor,

är ofta identifierade problem. Denna föreläsning ska istället lyfta fram de okända problem som följer av att alla stater i sitt innersta bär drag av det som kan kallas den djupa staten.

Olof Beckman är universitetslektor i mänskliga rättigheter vid Historiska institutionen.

10.00-10.25

• LUX aula

MED CYKEL MOT DET OKÄNDA

Att kunna cykla innebär att ha möjlighet att på egen hand röra sig längre sträckor. Med cykeln kan nya platser upptäckas, okända miljöer utforskas och världen vidgas. Oavsett vart resan går och varför är det cyklisten som själv bestämmer målet och vägen dit. Med utgångspunkt i forskningsprojektet "Cykeln och friheten", där såväl vana cyklister som nybörjare medverkar, diskuteras här hur rumsliga och kulturella gränser överskrids och hur cykeln möjliggör utflykter i det okända.

Charlotte Hagström är docent i etnologi vid Institutionen för kulturvetenskaper.

• LUX:C121

RUNSTENSHÖGEN I LUND – ETT BORTGLÖMT MINNESMÄRKE

Bakom "Meteorit" från 2017, som invigdes vid Universitetsplatsen i Lund för att markera universitetets 350-årsjubileum, finns ett annat bortglömt minnesmärke, nämligen Runstenshögen. Det består av en jordhög omgiven av sex runstenar och det har en komplicerad historia. Syftet att markera universitetets 200-årsjubileum 1868 är sedan länge bortglömt. Minnesmärket används istället i nya sammanhang. Kanske kan det få ny uppmärksamhet, för här nämns två kvinnor, de enda som hitintills har fått ett minnesmärke vid Universitetsplatsen.

Jes Wienberg är professor i historisk arkeologi vid Institutionen för arkeologi och antikens historia.

• LUX:C126

GARANTERAT OKÄNT – SVENSKARNA I HOOVERVILLE

Föredraget handlar om de arbetslösa och utblottade svenska immigranter i USA som under den stora depressionen hamnade i Seattles s.k. Hoovervilles, ett öknamn på de kåkstäder som under 1930-talet uppstod i och runt amerikanska städer med anspelning

på presidenten Herbert Hoover. Det handlar också om de reaktioner som deras belägenhet gav upphov till i Sverige och inom den svenskamerikanska medelklassen i Seattle.

Hans Wallengren är forskare i historia vid Historiska institutionen.

10.45-11.10

• LUX aula

ATT SYNLIIGGÖRA DET OKÄNDA – OM KVINNLIGA TÄNKARE OCH FEMINISTISK FILOSOFIHISTORIA

Den sedvanliga filosofihistorien är en lång parad av upphöjda manliga tänkare. Varför har filosofin så svårt för att frigöra sig från sin nästan totalt manliga kanon? Vill man det ens? Och vad spelar det för roll? Kvinnliga filosofer i historien har utsatts för en dubbel orättvisa: marginaliserade i sin egen tid och trivialiserade i vår. Föredraget tar upp vad feministisk filosofihistoria kan göra åt det och visar att detta inte bara är ett forskningsfält utan också en utmaning av filosofiämnets självbild.

Lena Halldenius är professor i mänskliga rättigheter vid Historiska institutionen.

• LUX:C121

MELLANÖSTERN OKÄNDA MINORITETER

Rapporteringen från Mellanöstern berättar om sunniter, shiiter och kurder. Men regionen har också många andra, mindre, etno-religiösa grupper som druser, yazidier och mandéer samt olika kristna minoriteter som kopter, maroniter och kaldéer. Detta föredrag bringar reda i denna mosaik, berättar om minoriteternas kamp för överlevnad i sina historiska hemländer och förklarar varför många från dessa grupper på senare tid har kommit till Sverige.

Svante Lundgren är forskare i judaistik vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

• LUX:C126

SYNS DU INTE FINNS DU INTE – OM DEN OKÄNDA VÄRLDEN AV OSYNLIGA FUNKTIONSNEDSÄTTNINGAR

Andelen studenter och biblioteksanvändare med funktionsnedsättningar ökar varje år. Men när en persons behov inte syns utanpå kan det vara svårt för omgivningen att anpassa sig. Hur gör man?

Mikael Borg är bibliotekarie på HT-biblioteken.

11.30-11.55

• LUX aula

LITTERATUR OCH LÄSNING I VARDAGEN – ETT NYTT FORSKNINGSFÄLT

Sedan andra hälften av 1900-talet har läsare och läsning ägnats ett allt större intresse inom litteraturstudiet. Det har utvecklats generella teorier om läsning, och undersökningar av litteraturläsning inom skola och utbildning har genomförts. Däremot vet vi ännu ganska lite om fritidsläsningen och dess betydelse. Denna presentation utgår från en intervjuundersökning med sju kvinnor som är "högfrekventa" vardagsläsare. Frågan är hur litteraturen kommer in i deras liv och vad den betyder för dem.

Anders Ohlsson är professor i litteraturvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:C121

ETT OKÄNT URBANT KULTURARV – RESANDEROMER I VALHALLA, HELSINGBORG

Föredraget handlar om ett nytt forskningsprojekt som lyfter fram en urban och bofast resanderomsk kultur i den nu försvunna stadsdelen Valhalla i södra Helsingborg. Valhalla var en arbetarstadsdel där familjer ur den resanderomska gruppen tidvis utgjorde runt 20 % av befolkningen. I Valhalla hade de en fast punkt i hus och lägenheter, arbetade i den lokala industrin eller försörjde sig genom hantverksarbeten och handelsresor, och deltog i områdets liv med skolor, kulturliv och lokala fotbollslag.

Niklas Bernsand är doktorand i Öst- och Centraleuropastudier vid Språk- och litteraturcentrum. Jon Pettersson är ordförande för resandeorganisationen Frantz Wagnersällskapet i Helsingborg.

• LUX:C126

HISTORIA I FUTURUM

Tage Danielsson skrev: "Den som inte ser bakåt när han går framåt måste se upp". Hur kan historiska kunskaper, i en tid av ständig omvandling, rusta oss för färden mot en okänd framtid? Hur kan studier i historia orientera oss mellan känt och okänt, så att vi genom att se bakåt kan gå framåt? Hur blir historien känd och hur känner vi historien: som vetenskap och som livs-och erfarenhetsvärld? Hur kan något distanserat och okänt bli något nära och känt?

Helén Persson är doktorand i historia vid Historiska institutionen.

12.00-16.00

VISNINGAR AV 3D-DOKUMENTATION OCH 3D-VISUALISERING

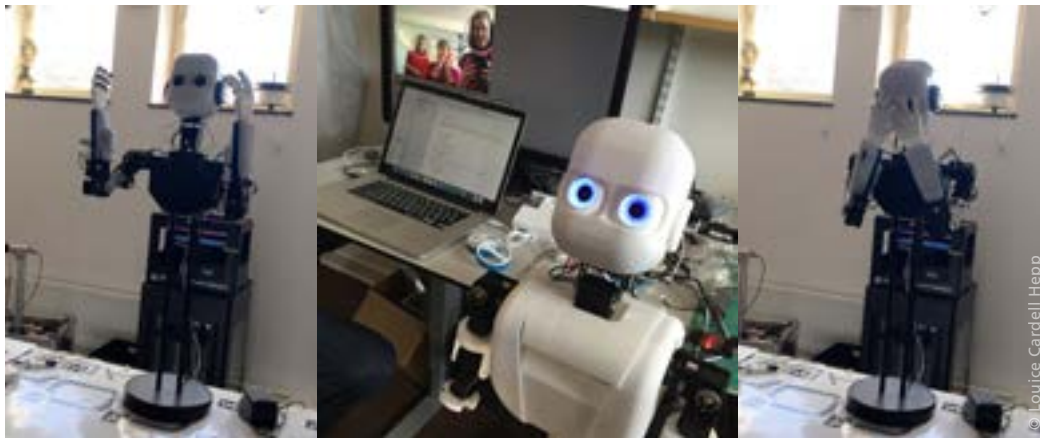
Humanistlaboratoriet – Motion capture-studion, LUX:C110 (entréplan i Hus C)

12.00, 12.30, 13.00, 13.30, 14.00, 14.30, 15.00 och 15.30.

Först till kvarn gäller – gratisbiljett hämtas i foajén på LUX från klockan 9.00 den 13 april.
Max antal deltagare 10 personer per visning.

Möjligheten att visualisera data i tre dimensioner har blivit allt bättre och utnyttjas mer och mer inom olika akademiska fält. Humanistlaboratoriet använder tekniken i samarbeten med forskare inom så olika ämnen som astronomi, arkeologi, kognitionsvetenskap och språkforskning. Men för att kunna göra visualiseringar är det nödvändigt att samla in 3D-data. Metoderna för detta inom de olika ämnena skiljer sig i hög grad åt, men ett exempel som används huvudsakligen inom arkeologi, är 3D-scanning. En 3D-scanner gör en "kopia" av verkliga föremål eller byggnader som sedan kan analyseras och visualiseras av enskilda forskare utan att de behöver ha tillgång till det verkliga föremålet.

13.00-15.00

ROBOTLABBET, LUX:B457 (PLAN FYRA I HUS B) – ÖPPET HUS MELLAN 13 OCH 15!

Kognitionsvetarna visar humanoidrobotar och berättar om sin verksamhet. Robotikgruppen består av forskare och masterstudenter vid Avdelningen för kognitionsvetenskap. De bygger humanoida robotar som används för att studera kognitiv utveckling och social interaktion. Forskarna är speciellt intresserade av hur människors syn, uppmärksamhet och inlärningsförmågor fungerar i hjärnan och hur dessa kan reproduceras i robotar.

13.15-13.40

• LUX aula

ATT TECKNA SITT JAG

Ångest passar bra i serierutor, liksom bottenlös förtvivlan. Den kan ta form av ett monster som sällskapligt håller sin hand bakom ryggen på en. Tecknade serier handlar om att förmedla känslor, och i den våg av självbiografiska serieböcker som föredragshållaren skrivit en avhandling om, visualiseras ofta svärtan i hjärtat. Här får publiken veta mer om vad den självbiografiska serien handlar om och vilka uttrycksformer berättelserna tar.

Nina Ernst är forskare i litteraturvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:C121

FLYGANDE BILAR, VÄRLDSFRED ELLER APOKALYPS – VAD VET VI OM FRAMTIDEN OCH VARFÖR BRY SIG?

Framtiden är som bekant okänt svår att sja om. Väntar ett överflöd som gör rättvisa irrelevant? Eller en klimatkatastrof och ett allas krig mot alla? Vi kan bara göra uppskattningar och projektioner. I detta föredrag diskuteras hur sådana visioner om framtiden relaterar till vår moraliska omsorg om framtida personer och idén om en hållbar utveckling.

Eric Brandstedt är postdoktoral forskare i praktisk filosofi vid Filosofiska institutionen.

• LUX:C126

ANONYMA AKTIEBLOGGARE OCH STRÄVAN EFTER FINANSIELL FRIHET

Kan vem som helst bli ekonomiskt oberoende? Frågan kan tyckas provocerande naiv. Men för sparbloggare som "Miljonär innan 30" och "Mr. Money Mustache" är svaret självklart ja. De menar att det inte primärt handlar om vad du har i lön, utan om vad du har i sparkvot. Bloggarna är verksamma i en digital värld som är fritt tillgänglig för alla, men okänd för de flesta. Vilka samtidshistoriska diagnoser kan vi ställa utifrån den?

David Larsson Heidenblad är forskare i historia vid Historiska institutionen.

14.00-14.25

• LUX aula

DÄRFÖR FÖRSTÅR DU INTE KONSTEN OCH DET ÄR FÖRMODLIGEN BRA FÖR DIG

Ofta närmar vi oss konstverk med en prövande attityd. Verket kan öppna sig för oss och samtidigt tyckas dra sig undan, som en gåta eller ett mysterium. Hur kan vi förstå den erfarenheten? Filosofer har tänkt kring detta. Öppnar vi oss genom det estetiska för något främmande som ger oss näring? Måste vi ge upp något bekant i oss själva inför konstverket? Det här föredraget handlar om hur konstens gåtfullhet kan förstås. Men också om hur vi konkret kan frammana den – och varför vi kanske bör göra det.

Max Liljefors är professor i konsthistoria och visuella studier vid Institutionen för kulturvetenskaper.

- **LUX:C121**

- TURIST BAKOM JÄRNRIDÅN – EN RESA I DET OKÄNDA?**

Trots kallt krig och öst-väst-konflikt valde miljoner västerlänningar att åka på semester bakom järnridån i det forna Östeuropa. Bland dessa var också tiotusentals svenskar på sällskapsresor till Svarta havets stränder och Centraleuropas kulturskatter. Denna presentation kastar ljus på det kommunistiska Östeuropas experimenterande med västlig massturism och på de erfarenheter som resenärerna tog med sig hem från fjärran land.

Sune Bechmann Pedersen är postdoktoral forskare i mediehistoria vid Institutionen för kommunikation och medier.

- **LUX:C126**

- OKÄNDA MEN TONGIVANDE ÖVERSÄTTARE**

I England publicerades under 1800-talet en mängd texter för att väcka opinion kring kvinnors arbetsförhållanden. Många av dessa reformtexter översattes av svenskar med intresse för frågorna och kom då att anpassas till svenska förhållanden. Numera är många av översättarna bortglömda, även om de var välkända aktivister på sin tid. I föredraget möter vi ett par för oss idag tämligen okända översättare och ser hur de via sina översättningar deltog i den svenska samhällsdebatten.

Cecilia Wadsö-Lecaros är universitetslektor i engelska vid Språk- och litteraturcentrum.

14.45-15.10

- **LUX aula**

- ”EN EXPEDITION FRÅN EKVATORN TILL DEN NORRA POLCIRKELN” – INGMAR BERGMAN OCH INGEMAR HEDENIUS**

Den första delen av titeln på föredraget citerar kritikern Leif Zerns lysande bok *Se Bergman* från 1993 och hänvisar till Zerns jämförelse mellan Bergman och den på 50- och 60-talen mycket berömde, uppsaliensiske filosofiprofessorn Ingemar Hedenius. Hedenius var ateismens och den vetenskapliga rationalismens profet, Bergman den religiöst grubblande mystikern. Det är knappast ägnat att förvåna att Bergman, trots att detta är tämligen okänt, kom att teckna en kyligt kalkylerande Hedenius-gestalt i flera av sina filmer: *Ansiktet*, *Ormens ägg* och *Fanny och Alexander*.

Erik Hedling är professor i filmvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

- **LUX:C121**

- PLATO AND THE FEAR OF THE UNKNOWN – A HOMERIC CITATION IN THE ALLEGORY OF THE CAVE**

“We can easily forgive a child who is afraid of the dark; the real tragedy of life is when men are afraid of the light” (*Criminal Minds* 2.6). This is one of the many popular quotes misattributed to Plato. This lecture will examine Plato’s use of a Homeric citation in the allegory of the cave (*Republic* 514a–520a), in order to show how the quotation of an authority such as Homer is employed to render the passage more educationally persuasive.

Claudia Zichi är doktorand i grekiska vid Språk- och litteraturcentrum.

Föreläsningen sker på engelska.

- **LUX:C126**

- OKÄNT OCH OTILLGÄNGLIGT**

Det okända har en stark dragningskraft i vår vardag. Det kan handla om att upptäcka okända miljöer i staden där man bor eller bara testa att gå in i butiken som poppat upp i ens kvarter. Men detta äventyrliga – och vardagliga – upptäckande bygger på en viss förutsägbarhet. Vi förväntar oss att staden och butiken är tillgängliga. Hur förhåller vi oss till vardagens okända när miljön inte längre är förutsägbar? När det okända bjuder på mer friktion än tillgänglig upplevelse?

Kristofer Hansson är docent i etnologi vid Institutionen för kulturvetenskaper.

15.30-15.55

- **LUX aula**

- JACK THE RIPPER – VÄRLDENS MEST OKÄNDA KÄNDIS?**

I år är det 130 år sedan den brutala mördaren härjade i Londons Whitechapel-distrikt. Sedan dess har otaliga teorier om Jack the Rippers sanna identitet lanserats, men har vi kommit närmare svaret på frågan om vem hen var? Är det överhuvudtaget den frågan vi borde ställa? En historiker med det viktorianska London som expertområde granskar fallet och presenterar överraskande resultat.

Peter K. Andersson är forskare i historia vid Historiska institutionen.

• LUX:C121

JAKTEN EFTER OKÄNDA MÖNSTER – OM ATT HITTA GRAMMATISKA ÖVERRASKNINGAR I VÄRLDEN

Ett av glädjeämnena i beskrivande språkvetenskap är när man i språket som man håller på att undersöka upptäcker egenskaper som dittills inte varit beskrivna alls och som fungerar som fullständiga överraskningar. Föredraget kommer att visa ett axplock av sådana upptäckter som genom lingvistikens historia vänt upp och ner på våra förväntningar om hur språk kan se ut. Det blir en upptäcksresa bland udda ordföljder och allehanda grammatiska sällsamheter från Amazonas djungler till Taiwans berg.

Arthur Holmer är docent i allmän språkvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

© Johan Persson

Program – lördag 14 april

FÖRELÄSNINGAR I LUX AULA SAMT I LUX:C121 OCH LUX:C126

10.00-10.25

• LUX aula

“EN EXPEDITION FRÅN EKVATORN TILL DEN NORRA POLCIRKELN” – INGMAR BERGMAN OCH INGEMAR HEDENIUS

Den första delen av titeln på föredraget citerar kritikern Leif Zerns lysande bok *Se Bergman* från 1993 och hänvisar till Zerns jämförelse mellan Bergman och den på 50- och 60-talen mycket berömde, uppsaliensiske filosofiprofessorn Ingemar Hedenius. Hedenius var ateismens och den vetenskapliga rationalismens profet, Bergman den religiöst grubblande mystikern. Det är knappast ägnat att förvåna att Bergman, trots att detta är tämligen okänt, kom att teckna en kyligt kalkylerande Hedenius-gestalt i flera av sina filmer: *An-siktet*, *Ormens ägg* och *Fanny och Alexander*.

Erik Hedling är professor i filmvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:C121

FOLKLIGA FÖRESTÄLLNINGAR OCH FÖRHANDLINGAR PÅ FLASHBACK

I enkäter, rapporter och EU-kommissionens Eurobarometer framträder svensken som en kunnig och mycket moralisk medborgare vad gäller antibiotikaanvändning. Men det finns andra bilder. Det kan konstateras att Flashbacks motto “yttrandefrihet på riktigt” tas på allvar av de som delar med sig av livserfarenheter och åsikter. Här delas råd och rön bortom gott och ont. Det är amoraliska diskussioner som blottlägger mänskliga livserfarenheter. För det officiella Sverige så tycks det som ligger i öppen dager på nätet vara okänt, men det är en guldgruva för att förstå folkliga förhandlingar om etik, politik och kunskap som pågår under ytan.

Adam Brenthel är forskare i konsthistoria och visuella studier vid Institutionen för kulturvetenskaper.

- **LUX:C126**

- RITUALERNAS TRÖST I VETENSKAPEN**

Forskarna verkar gå från klarhet till klarhet när det gäller att hitta nya behandlingar för sjukdomar i hjärnan. Vi hör om allt från framsteg med hudceller till möjligheter att ändra i våra gener. Samtidigt står forskarna alltid inför det okända. Det här föredraget handlar om ett storskaligt transplantationsförsök med embryonala celler till Parkinsonsjuka, och situationer som får forskarna att känna sig maktlösa i labbet. I sitt driv att göra sitt bästa, tar de ibland till tröstande ritualer och magiskt tänkande för att hantera det okända och våga hoppas på forskningen.

Andréa Wiszmeg är doktorand i etnologi vid Institutionen för kulturvetenskaper.

10.40-11.05

- **LUX aula**

- OKÄND, ÖKÄND, MISSKÄND – FÖRINTELSEN 1941–2018**

Att kalla förintelsen okänd kan tyckas paradoxalt med tanke på den stora uppmärksamhet som folk mordet fått och får i offentligheten. Ända sedan 1945 har man debatterat om huruvida förintelsen var känd medan andra världskriget pågick. En annan fråga är hur den har representerats efter krigsslutet. Vad innebär det att folk mordet framställs på sätt som bekräftar invanda föreställningar men som rimmar illa med uppfattningen att vägen till Auschwitz var krokig och svår förutsägbar?

Ulf Zander är professor i historia vid Historiska institutionen.

- **LUX:C121**

- HOW MANY AND HOW MUCH? THE QUANTIFICATION OF GLOBAL HEALTH**

Counting is an interpretive exercise that claims to turn the unknown into the known. This talk looks at the norms, values and assumptions in efforts to measure the global burden of disease. How is the burden of disease surveilled, counted and repackaged into metrics and indicators? How are these in turn visualized and reported? Does measuring the global burden of disease fill gaps in knowledge, or does it highlight what we do not know?

Rachel Irwin är postdoktoral forskare i etnologi vid Institutionen för kulturvetenskaper.

Föreläsningen hålls på engelska.

- **LUX:C126**

- ETT OKÄNT FÖREMÅL I KISTAN UPPTÄCKTES PLÖTSLIGT I SÄKERHETSKONTROLLEN**

Vad kommer arkeologerna om tusen år att tänka när de öppnar gravar från slutet av 1900-talet och början av 2000-talet? Hur kommer de att förklara att de i gravarna kommer att hitta avskedsbrev, mobiltelefoner eller gosedjur? Så länge människor har levt på jorden har de placerat föremål i kistan. Varför? Svaret har varit olika under olika tider, men varför gör människor det idag? Och vad var det för okänt föremål som säkerhetskontrollen upptäckte i kistan tillsammans med den döde som skulle flygas hem till sitt land?

Jan-Olof Aggedal är docent i praktisk teologi vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

11.20-11.45

- **LUX aula**

- VÄXTHUSAFFEKTEN – HUR MILJÖFORSKNING SPEGLATS GENOM KONSTEN**

Vetenskapen om hotet från klimatförändringar är inget nutida fenomen utan har en lång historia. Under många decennier har olika miljörelaterade framtidsscenarier även skildrats i konsten. Men hur avspeglar olika decenniers klimatengagerade konst de vetenskapsbase- rade prognoser som rådde vid tiden för konstverkens tillkomst? Denna presentation baseras på ett par nedslag längs den klimatengagerade konstens historia från 1960-talet och framåt.

Moa Petersén är universitetslektor i digitala kulturer och konsthistoria och visuella studier vid Institutionen för kulturvetenskaper.

- **LUX:C121**

- VID HANS SIDA – PRÄSTFRUN OCH DET MODERNA SAMHÄLLET FRAMVÄXT**

I äldre tid hade den kvinna som var gift med sockenprästen en central ställning i lokalsam- hället. Prästfrun skulle besitta diverse praktiska kunskaper och vara en moralisk förebild för andra kvinnor. Men stämde idealet alltid överens med verkligheten? Utgångspunkten för denna föreläsning är de unika självbiografiska berättelser från prästfruar födda under 1900-talets första hälft som finns i Lunds universitets kyrkohistoriska arkiv. Berättelserna ger en fascinerande inblick i det kyrkliga "vardagslivet" runt prästgården, men visar också hur urbanisering, sekularisering och kvinnoemancipation bidragit till att omdana prästfruns identitet och uppgift.

Alexander Maurits är universitetslektor i kyrkohistoria vid Centrum för teologi och religions- vetenskap.

• LUX:C126

ETT OKÄNT LAND – JAPANS UPPTÄCKT AV SVERIGE 1708-1873

Under två och ett halvt sekel var Japan delvis isolerat från omvärlden. Men från 1700-talet växte kunskaperna om det fjärran Europa och dess kultur. Ett av de länder som japanerna träffade på fick det holländska namnet Sueden. Hur skedde upptäckten och vad fick man veta om detta okända land?

Ingemar Ottosson är docent i historia och lärare i japanska på Språk- och litteraturcentrum.

12.00-13.00

• LUX aula

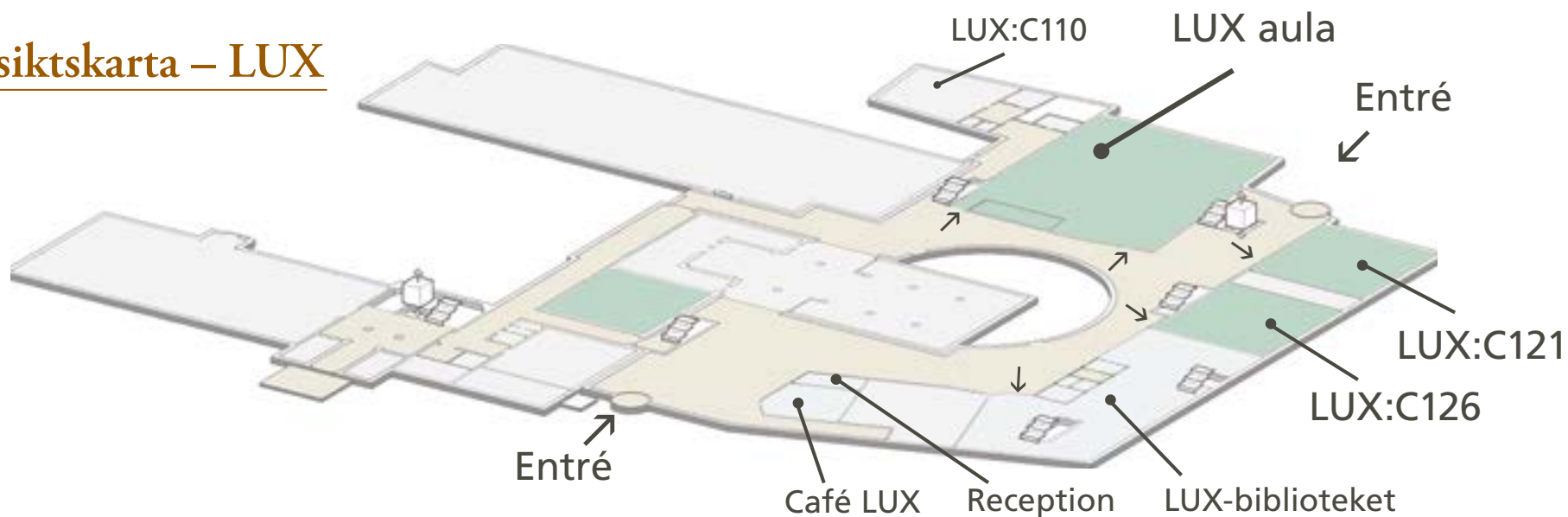
FÖRFALSKADE LÄKEMEDEL – ETT OKÄNT GLOBALT PROBLEM

Förfalskade läkemedel är ett underskattat problem. WHO bedömer att 10 % av alla mediciner världen över är förfalskade. Förfalskningarna kan till exempel innehålla tegeldamm, bläck och golvpols som leder till sjukdom eller död. Detta är i det närmaste okänt för såväl allmänheten som sjukvården i Sverige. Hur många vet att tullen förra året beslagtogs över en halv miljon förfalskade mediciner? Eller att den okontrollerade försäljningen på Internet tilltar med bl.a. Viagra, bantningsprodukter, antidepressiva mediciner och antibiotika?

Susanne Lundin intresserar sig för sambanden mellan medicinens utveckling och framväxandet av olagliga medicinska företeelser.

Översigtskarta – LUX

PLAN 1

Övriga programpunkter

Bokförsäljning

HT-biblioteken ordnar bokförsäljning och -utställning i LUX-foajén. Välj bland nya publikationer och utgallrade dubletter av forskare inom humaniora och teologi. Glöm inte att ta med kontanter, vi har inte möjlighet att ta betalt med kort.

Utställningar på LUX-biblioteket

HT-biblioteken bjuder på en skärm- och en bokutställning kring årets tema på LUX-biblioteket. Vi har plockat fram böcker ur våra samlingar på temat Uppfinningar och vetenskapliga upptäckter. Temat Pseudonymer och spökskrivare behandlar vi i en skärmutställning. Välkomna att titta, låna och läsa!

